

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W KONINIE
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК У КОНІНІ
UNIWERSYTET NARODOWY W UŻHORODZIE
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
POŁUDNIOWO-WSCHODNI INSTYTUT NAUKOWY W PRZEMYSŁU
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
CHERSONSKA AKADEMIA EDUKACJI CIĄGŁEJ
КВНЗ «ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

**ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY
TOM XV: BADANIA NAUKOWE W KONTEKŚCIE WYZWAŃ
I KONFLIKTÓW**

**Pod redakcją:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomrya, Vasyl Ilnytskyj**

**РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ
TOM XV: НАУКОВІ ПОШУКИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ
І КОНФЛІКТІВ**

**За редакцією:
Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький**

Konin – Użhorod – Przemyśl – Chersoń
2023

Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон
2023

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XV: Наукові пошуки в контексті викликів і конфліктів / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2023. 254 с.

Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy. Tom XV: Badania naukowe w kontekście wyzwań i konfliktów / [Red.: J. Grzesiak, I. Zymomyra, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Przemysł – Chersoń: Poswit, 2023. 254 s.

ISBN 978-617-8003-18-0

Видання містить матеріали, що лягли в основу доповідей XV-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, суспільних та природничих наук, туризму, фізичного виховання та реабілітації. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **I.Zymomyra**; dr hab., prof. **M.Zymomyra**; **V.Boichuk**; dr hab., prof. **I.Żorowa** (executive editor); dr hab., prof. **W.Ilnytskyj**; dr hab., prof. **J.Kuzmenko**; dr hab., prof. **O.Dobrowolska**; dr hab., prof. **T.Mishenina**; dr hab., prof. **K.Nowakowska**; dr hab., prof. **O.Newmerżycka**; dr hab., prof. **A.Peczarskyj**; dr **H.Wojciechowska**; dr **R.Żowtani**; dr **O.Zymomyra**; dr **M.Pahuta**.

Редакційна колегія:

д-р габ, проф. **Я.Гжесяк**; д-р філол. н., проф. **І.Зимомя**; д-р філол. н., проф. **М.Зимомя**; **В. Бойчук**; д-р пед. н., проф. **І.Жорова** (відповідальний секретар); д-р іст. н., проф. **В.Ільницький**; д-р пед. н., проф. **Ю.Кузьменко**; д-р філол. н., проф. **О.Добровольська**; д-р пед. н., проф. **Т.Мішеніна**; д-р габ, проф. **К.Новаківська**; д-р пед. н., проф. **О.Невмержицька**; д-р філол. н., проф. **А.Печарський**; д-р **Г.Войтехівська**; канд. філол. н., доц. **Р.Жовтані**; канд. філол. н., доц. **О.Зимомя**; канд. пед. н., доц. **М.Паруга**.

Recenzenci:

dr hab., prof. Zenon Jasiński
dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:

д-р габ., проф. Зенон Ясінські
д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN 978-617-8003-18-0

© Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький, 2023
© Посвіт, 2023

3. Richenhagen G., Dick M. Public Management im Wandel: Auf dem Weg zur Agilität in der öffentlichen Verwaltung. *Public Management im Wandel*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-658-36663-6>.

4. Wietheger I. Der moderne Staat: Impulse für das Gelingen der Transformation. Transformation der öffentlichen Verwaltung. *Roland Berger Gruppe («Roland Berger»)*. 2022. URL: <https://www.rolandberger.com/de/Insights/Publications/Der-moderne-Staat.html>

5. Durman M., Bashtannyk A., Kornienko V., Omarov A., Levchenko S. The Paradigm of Public Administration and its Development in Conditions of State Formation and Changes. *International Journal of Economics and Business Administration*, 2020. Volume VIII, Special Issue 1, 178-189, DOI: 10.35808/ijeba/535

6. Ruban Y., Komakha L., Zubchuk O., Tkachenko I., Gura V. Hybrid Politics and Administration as a Consequence of Inconsistency of Ukrainian Social Order: the Explanation Potential of Max Weber's Theory. *Viešoji politika ir administravimas*, 2022. 21(2). Pp. 166–175.

Світлана РЕПЕТІЙ, Наталія МИКОЛЕНКО
(Київ, Україна)

ФЕНОМЕН ДУХОВНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного сьогодення людство переживає надзвичайно нелегкий внутрішній стан. Війна, що відбувається на теренах нашої країни завдала великого горя людям. Загибель, втрата рідних, близьких, скалічені долі, зруйновані, знищенні міста та селища надовго залишаться в пам'яті нинішнього покоління.

Історія людської цивілізації свідчить, що подібні ситуації мали місце в її розвитку. Так, Н. Хамітов зазначає, що наше сьогодення схоже на час періоду еллінізму. Вивчення особливостей даної епохи свідчить, що у період війни, соціальної катастрофи людство шукало спасіння, заспокоєння, душевну рівновагу, духовні ціннісні орієнтації у своїх внутрішніх структурах шляхом відсторонення від зовнішнього світу і зануренням у себе.

І. Бех зазначає: «Значна частина людей живе, не замислюючись над своїм духовним призначенням. Так виникає оманлива задоволеність життям. Людина у щоденному бутті може не усвідомлювати цього неприродного для неї стану, однак у кризові періоди іноді настає момент істини» [1, 15]. Саме в такі періоди більшість людей починає шукати відповідь на одвічне питання: у чому полягає сенс буття.

Усе частіше приходить розуміння того, що кожна людина відповідальна за те, що відбувається в суспільстві, оскільки вона є центр соціуму.

І. Бех вважає, що почуття відповідальності виступає, з одного боку, дієвим підґрунтям формування і розвитку свободи волі, як духовного стрижня людини, а з іншого – заслоном для перетворення її в свавілля. Вчений взагалі розглядає життя людини як відповідально-діяльнісне ставлення особистості до буття як живого та неживого світу. Автор зазначає: «Відповідально-діяльнісне ставлення як сутнісна основа життя особистості реалізується за допомогою механізму емоційного переживання. Переживання є невід'ємним атрибутом відображення людиною світу. Все

пізнане нею емоційно маркується, тобто оцінюється. Ця емоційна дія за певних умов стає внутрішнім підґрунтям для ціннісного ставлення (бажаності чи небажаності предмета чи явища)» [1, 126].

Отже емоційне сприйняття, переживання дійсності впливає не тільки на духовний розвиток особистості, але і на оточуючих людей: «Лише переживання єднає особистість і навколишнє соціальне й природне довкілля як реальне буття, перетворює його на життєву соціокультурну ситуацію, у якій відбувається її розвиток» [1, 127]. Деякі люди губляться, інших переслідує почуття страху, агресії, хтось шукає винних. Реакція на життєві ситуації, що відбуваються, залежить від рівня розвитку духовності людини. Особистість, яка живе усвідомлено, має досвід з духовного зростання, шукає причинно-наслідкові зв'язки ситуацій, що трапляються в її житті у духовних планах і трансформує їх.

Почуттю відповідальності, як показнику рівня розвиненості духовності приділяють увагу у своїх працях багато вчених. Так, Н. Хамітов, С. Крилова розглядають відповідальність як категорію, що характеризує виконання особистістю свого морального і правового обов'язку, здатність визнавати авторство своїх учинків і прийняти їх наслідки [3].

Людство в процесі розвитку цивілізації набуло достатній досвід у збереженні внутрішнього спокою, психічного здоров'я, щоб гідно вийти із загрозливої ситуації, гармонізувати власне життя і довкілля. Одним із них є сприйняття мистецтва, яке відображує дійсність у художніх образах, розширює, поглиблює духовний досвід людини, сприяє її вдосконаленню.

Мистецтво реалізується у різних видах: музиці, літературі, живописі, театрі, кіно, архітектурі, різних стилях та напрямленнях.

Музичне мистецтво – це особлива форма відтворення життя в усій його цілісності, в якій важливу роль відіграють почуттєва та емоційна сфери і в цьому його перевага перед іншими видами мистецтва. Відомо, що на розвиток пізнавальних процесів вагомий вплив має почуттєва та емоційна сфери. Музика торкається інтелектуальних та емоційних аспектів мисленнєвої діяльності, які живлять дух людський [2].

Не можна не погодитись з індійським філософом початку ХХ століття Хазрат Іннайят Ханом, який стверджував, що музика торкається нашого найглибшого, внутрішнього буття, і таким чином продукує нове життя, – життя, яке надає захоплення всій сутності, підносячи його до тієї досконалості, у якій лежить запровадження і реалізація людського життя.

Сьогодні у психології широко використовуються арт-терапевтичні методи з метою позитивного впливу на внутрішній стан людини. Заняття образотворчим мистецтвом сприяють самопізнанню, самоусвідомленню, самовираженню. У процесі творчої діяльності розвиваються нові навички, уміння, розкриваються можливості встановлення взаємовідносин, відчуття себе неповторною індивідуальністю, яка може брати участь у розвитку суспільства.

Таким чином розвивається духовний потенціал, задатки якого, як зазначав Г. Сковорода, кожна людина має від народження.

Отже, духовний розвиток сприяє самотворенню людини, вдосконаленню суспільства і зв'язку з Абсолютом. Усвідомивши взаємозв'язок власного буття із

природою, соціумом, Суцим, людина з відповідальністю ставиться до власних думок, почуттів, особистого і суспільного життя, що сприяє укріпленню її духовного стрижня. Така людина достойно переживає будь-які негаразди, трагедії у житті і надасть допомогу та підтримку іншим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 256 с.
2. Релеті С.Т. Розвиток духовності особистості майбутнього фахівця: навчально-методичний посібник. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 170 с.
3. Хамітов Н.В., Крилова С.А. Людина і культура: словник. К.: КНТ, 2023. 295 с.

Ірина РОМАНЕНКО
(Київ, Україна)

ОБҐРУНТУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ВЛАДИ ТА ЛІДЕРСТВА В НОВОМУ ПУБЛІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Новий публічний менеджмент, як нова концепція управління публічним сектором, яка з'явилася у 1980-х роках у відповідь на необхідність підвищення ефективності та економічності державного управління [1], спрямований на застосування методів та практик приватного сектору в державному управлінні, наголошуючи на ефективності, відповідальності, конкурентоспроможності та орієнтації на клієнта.

Реформування публічного управління в Україні стикається з низкою викликів та проблем. Серед них такі, як нестабільна політична ситуація, високий рівень корупції, недостатня політична воля та консенсус щодо необхідності реформ, низька довіра громадян до органів влади, обмеження фінансових, матеріальних та технологічних ресурсів для здійснення публічного управління, нестача кваліфікованих кадрів для роботи в органах влади, низький рівень професіоналізму та компетентності державних службовців та інші [2].

Успіх нового публічного менеджменту базується на тій ролі влади та лідерства, яку вони відіграють з точки зору цієї парадигми публічного управління: бути лідером, координатором та партнером у взаємодії з громадськістю та іншими секторами, забезпечувати стратегічне планування, контроль та оцінку результатів діяльності публічного сектору, децентралізувати владу та надавати більше автономії та відповідальності менеджерам публічного сектору, використовувати ринкові механізми та принципи для покращення ефективності та якості послуг публічного сектору.

Отже, роль лідера та лідерства – бути стабілізуючим чинником, який інтегрує інтереси різних груп населення та впливає на прийняття групових рішень, забезпечувати ефективність управлінських дій, які впливають на функціонування різних соціальних структур і суспільства, управляти організаційною культурою, яка сприяє змінам, інноваціям та адаптації до нових умов [3–4].

Зокрема, одним з прикладів детального дослідження ролі влади та лідерства є концепція Дж. Френча та Б. Рейвена про джерела влади і лідерства в новому публічному менеджменті, яка відображає різні джерела впливу та авторитету, які можуть

Матусяк Галина – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук Херсонського державного аграрно-економічного університету

Мендерецька Наталія – асистент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Микитчин Любов – магістрантка факультету початкової освіти та мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Миколенко Наталія – старший викладач кафедри практичної психології Київського університету імені Бориса Грінченка

Миңда Отілія – старший викладач кафедри іноземних мов ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Мицавка Юрій – аспірант II року підготовки кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Мишеніна Тетяна – доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету

Мондич Діана – магістрант факультет туризму та міжнародних комунікацій, напряму «Готельно-ресторанна справа», ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Николаєв Святослав – аспірант II року підготовки кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Новгородський Руслан – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Носа Богдан – аспірант кафедри теорії та практики перекладу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Обезюк Тетяна – старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту факультету біомедичної інженерії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Огар Анна – доцент кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пастернак Марія – магістрант кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Петренко Ольга – магістрантка факультету початкової освіти та мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Підвальна Олена – старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту факультету біомедичної інженерії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Піддячий Микола – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної Слов'янської Академії освіти імені Яна-Амоса Коменського, головний науковий співробітник відділу STEM-освіти Інституту педагогіки НАПН України

Плускота Маґдалена (Pluskota Magdalena) – д-р, Вища школа управління та підприємництва у м. Валбжих (Польща)

Починкова Марія – професор кафедри філологічних дисциплін Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Пруський Андрій – доктор технічних наук, професор, начальник кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Пруський Андрій – начальник кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Репетій Світлана – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Київського університету імені Бориса Грінченка

Романенко Ірина – аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Руда Тетяна – магістр кафедри фізичної терапії, ерготерапії та здоров'я Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Руденко Денис – аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Руднєва Антоніна – магістрант факультету туризму та міжнародних комунікацій, напряму «Готельно-ресторанна справа», ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Саган Василина – магістрантка факультету початкової освіти та мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Сапункова Анна – магістрантка факультету початкової освіти та мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Сидоренко Володимир – професор кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Соловей Вадим – кандидат с.-г. наук, с.н.с, завідувач відділу ґрунтових ресурсів Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

Соляр Ігор – доктор історичних наук, професор, директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

Стойка Олеся – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Терещенко Роман – аспірант II року підготовки кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Тищенко Василь – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Ткаченко Володимир – доктор історичних наук, професор, директор Інституту прикладної педагогіки (Київ)

Ткаченко Дар'я – магістр першого року навчання, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, ОП «Позашкільна та інклюзивна освіта», факультету педагогіки,